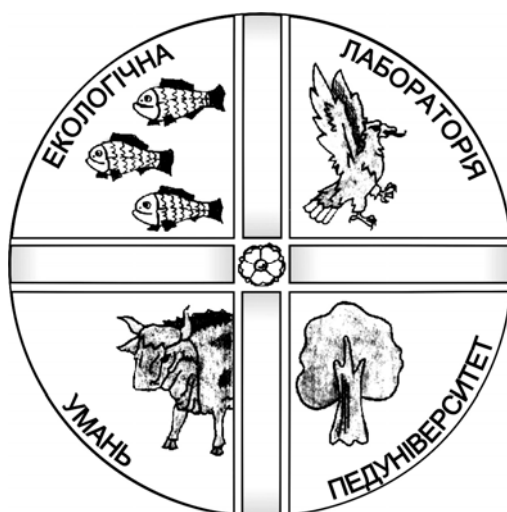

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ЕКОЛОГІЧНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ
УДПУ

Випуск 21

Умань
Видавець «Сочінський М. М.»
2018

УДК 57.574
Н34

*Рекомендовано до друку.
Вченою радою природничо-географічного факультету
(протокол № 3 від 23 жовтня 2018 р.)*

*Засновник та правовласник збірника – природничо-географічний
факультет Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини*

Редакційна колегія:

Совгіра С. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Браславська О. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Миколайко В. П. – кандидат сільськогосподарських наук, професор
кафедри біології та методики її навчання;

Ткач Є. Д. – кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник;

Валюк В. Ф. – кандидат хімічних наук, доцент;

Ситник О.І. – кандидат географічних наук, доцент;

Красноштан І.В. – кандидат біологічних наук, доцент;

Гнатюк Н.О. – кандидат біологічних наук, доцент;

Горбатюк Н.М. – кандидат педагогічних наук, доцент

Душечкіна Н.Ю. – кандидат педагогічних наук

Відповідальний за випуск:

Гончаренко Г. Є. – кандидат біологічних наук, доцент; завідувач науково-дослідної лабораторії «Екологія і освіта» УДПУ імені Павла Тичини.

Н34   **Наукові** записки екологічної лабораторії УДПУ. За ред.
Совгіри С. В. – Вип. 21. – Умань : Видавець «Сочінський М. М.»,
2018. – 190 с.

ISBN 978-966-

Збірник містить наукові статті, які висвітлюють широкий спектр проблем у галузях: екології, географії, біології, хімії, сільського господарства, охорони навколишнього природного середовища та педагогіки. Висвітлюються заходи, форми й методи формування екологічного світогляду студентської та учнівської молоді.

УДК 57.574

ISBN 978-966-

© Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, 2018

ЗМІСТ

ЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Гончаренко Г. Є.</i> Вимоги до регіональних екомереж Південно-Бузького екокоридору.....	6
<i>Душечкіна Н. Ю.</i> Підвищення ролі природно-заповідних територій як важливої складової сталого розвитку держави.....	11
<i>Совгіра С. В.</i> Природні умови Південно-Бузького екокоридору.....	15
<i>Ситник О. І., Пастушенко А. А.</i> До питання використання водних ресурсів Гайсинського району Вінницької області.....	22

ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Браславська О. В., Прилуцький П. В.</i> Географічні чинники впливу на стан здоров'я населення.....	27
<i>Берчак В. С.</i> Дослідження водних антропогенних ландшафтів у працях українських та зарубіжних вчених.....	31
<i>Герасименко О. В.</i> Становлення української соціально-економічної географічної науки (у ХІХ– на початку ХХ століття).....	35
<i>Лаврик О. Д., Сорокін С. В., Горецька Н. М.</i> Початковий етап формування ландшафтно-технічних систем сучасної території Вінниці	39
<i>Максютов А. О., Плаксієв О. В.</i> Особливості розвитку та проблеми туристичної галузі України.....	44
<i>Рожі І. Г.</i> Екотуризм як елемент рекреаційно-туристської сфери.....	48
<i>Ситник О. І., Пастушенко А. А., Андрущенко В. О.</i> Вплив кліматичних умов на екосистеми, населення та господарство.....	50

ЕКОЛОГО-БІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Грабовська С. Л.</i> Видовий склад і екологічні особливості хижих кліщів-фітосейд (<i>Parasitiformes, Phytoseiidae</i>) в рослинних асоціаціях урбоекосистем.....	57
<i>Красноштан І. В., Деде Н. С.</i> Дослідження продуктивності середньостиглих сортів абрикоса в насадженнях Одеської області.....	63
<i>Мороз Л. М., Парашук А. В.</i> Тварини агробіостанції Уманського державного педагогічного університету занесені до Червоної книги України.....	67
<i>Мороз Л. М., Сидоренко Н. О.</i> Моніторинг домінуючих видів птахів у парках та скверах міста Умані в зимовий період	70
<i>Мороз Л. М., Комінарець О. Є., Волощук В. В., Містрюков Е. О.</i> Моніторинг чисельності борсука європейського на території села Зозів Липовецького району Вінницької області.....	73
<i>Сорокіна С. І., Тополя В. П.</i> Розвиток уявлень про антропогенез.....	76
<i>Сорокіна С. І., Сидоренко Н. О., Скрабук С. В., Савченко Н. М.</i> Палеонтологічні докази еволюції.....	79

<i>Сорокіна С. І., Остафійчук А. В.</i> Теорії походження життя.....	82
<i>Сорокіна С. І., Понедельник Д. О., Онищук Ю. В., Баранова В. О.</i> Морфологічні докази еволюції.....	86
<i>Сорокіна С. І., Норченко В. І., Насиленко К. В., Юр А. С.</i> Наслідуювання природи наукою.....	89
<i>Сорокіна С. І., Акиєва А. Б., Баирова К. О., Хайдаров У. Р.</i> Сучасні уявлення про відношення між онтогенезом і філогенезом.....	95
<i>Сорокіна С. І., Ташбаєва Е. Н., Рашидова Ч. Р.</i> Молекулярно- генетичні та біохімічні докази еволюції.....	100
<i>Соболенко Л. Ю., Кулинич Н. В.</i> Відмінності між окремими представниками родини справжні жаби (<i>Ranidae</i>) в умовах Уманщини.	103
<i>Соболенко Л. Ю., Загранична А. Г.</i> Фітосанітарний стан культури айстри однорічної (<i>Callistephus Chinensis</i> (L.) Nees.) в умовах агробіостанції Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.....	106
<i>Соболенко Л. Ю., Сімонник Ю. С.</i> Біологічні особливості видів роду <i>Sedum l.</i> в умовах агробиостанції Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.....	112
<i>Соболенко Л. Ю., Куліш А. Ю.</i> Використання гібридних ірисів в ландшафтному дизайні та флористиці.....	116
<i>Соболенко Л. Ю., Лісна М. В.</i> Мікрофлора гнійних ран.....	120

ЕКОЛОГО-ХІМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Галушко С. М., Тарликова Ю. О.</i> Визначення якості медпрепарату від куріння Табекс методом хроматографії.....	124
<i>Галушко С. М., Радванська Я. М.</i> В'язкість та асоціація водних розчинів електролітів.....	128
<i>Гнатюк Н. О.</i> Оцінка біологічної активності та компонентний склад ефірних олій <i>Monarda didyma l.</i> , <i>Hyssopus officinalis l.</i> , <i>Dracosephalum</i> <i>moldavicum l.</i>	132

АГРОЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Миколайко В. П., Миколайко І. І.</i> Екологічні проблеми землекористування в умовах лісостепової зони.....	138
<i>Подзерей Р. В.</i> Сучасні проблеми охорони агроландшафтів.....	142

ПЕДАГОГІЧНІ ТА ЕКОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Браславська О. В., Макаревич І. М.</i> Активізація пошуково- дослідницької діяльності студентів як елемент розвитку їх компетентності.....	146
<i>Валюк В. Ф.</i> Особливості формування наукового світогляду учнів.....	149
<i>Гончарук В. В.</i> Особливості формування екологічної культури у студентів природничо-географічного факультету.....	152

<i>Горбатюк Н. М., Уманчик Т. В.</i> Формування мотивів учіння до хімії як засіб підвищення ефективності навчання.....	156
<i>Горбатюк Н. М., Котик А. С.</i> Формування інтелектуальних умінь в учнів у процесі вивчення хімії.....	159
<i>Задорожна О. М.</i> Екологічні переконання як складова екологічної свідомості майбутніх учителів хімії.....	162
<i>Мороз Л. М., Богінська С. О., Гребеніченко Д. І</i> Організація куточка живої природи (зоологічного відділу) в початковій школі.....	166
<i>Миронюк Т. М.</i> Здоров'я як цінність сучасної особистості.....	170
<i>Небикова Т. А., Берчак В. С.</i> Екскурсія з біології як урок серед природи.....	174
<i>Люленко С. О.</i> Самоосвіта – як одна із форм особистісного становлення майбутнього вчителя біології.....	177
<i>Сокальський А. І., Солошенко О. В.</i> Експериментальна діяльність на уроках географії.....	180
Відомості про авторів	185
До відома авторів	190

3. Жданова Е. В. Формирование ценностного отношения к здоровью у студентов педагогического вуза при изучении дисциплин медико-биологического цикла : дис. – кандидата пед. наук : 13.00.02 / Жданова Евгения Владимировна. – Екатеринбург, 2005. – 221 с.
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи / [Паращенко Л. І., Пометун О. І., Савченко О. Я., Трубачева С. Е.] ; під ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
5. Лукашин Ю. В. Формирование здоровьесберегающей компетенции у студентов педагогического вуза : автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Ю. В. Лукашин. – Пенза, 2010. – 23 с.
6. Малярчук Н. Н. Культура здоровья педагога : монография / Малярчук Н. Н. – Тюмень : Изд-во Тюменского государственного университета, 2008. – 192 с.
7. Мамитова Г. А. Педагогические условия формирования индивидуального стиля здорового образа жизни учащихся в процессе изучения биологии : дис. – кандидата пед. наук : 13.00.01 / Мамитова Галина Александровна. – Карачаевск, 2006. – 230 с.
8. Мануйлов Ю. С. Средовой подход в воспитании : [монография] / Мануйлов Ю. С. – [2-е изд., перераб.]. – М. : Изд-во Волго-Вятской Академии государственной службы, 2002. – 157 с.

*Небикова Т. А.,
Берчак В. С.*

ЕКСКУРСІЯ З БІОЛОГІЇ ЯК УРОК СЕРЕД ПРИРОДИ

Розвиток освіти на сучасному етапі передбачає модернізацію шкільної біологічної освіти, перебудову її структури, трансформацію мети та методів навчання, впровадження нових технологій вивчення предмета, інтеграцію та диференціацію знань, формування цілісних уявлень про природу.

Вирішення означеної проблеми потребує пошуку, розробки та впровадження адаптованих у освітній процес дидактичних

технологій, методів і форм організації навчання, які містять достатній потенціал для створення ситуації творчого розвитку особистості учня. Завдання сучасної освіти – формування компетентного учня і вчителя, які постійно прагнуть до самоосвіти та саморозвитку і вміють застосувати набуті знання у життєвих ситуаціях. Одним із засобів стимулювання творчого розвитку суб'єктів освітнього середовища є використання системи інноваційних завдань експериментального та пошукового характеру під час проведення екскурсій у природу.

Природничим екскурсіям належить особливе місце в освітньому процесі. Вони відіграють значну роль у:

- пізнанні біологічних об'єктів та процесів, що у них відбуваються;
- дослідницькому, навчальному, виховному, патріотичному, розвиваючому вихованні;
- розвитку в школярів біологічної мови, всебічної, різносторонньої обізнаності;
- формуванні навичок застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності;
- поглибленні знань з природознавства, біології, географії та екології;
- реалізації синтетичного вивчення навколишнього середовища;
- формуванні природоохоронних переконань;
- розвитку організаційних навичок, колективізму, вміння працювати в групі.

Дослідницький характер екскурсій пропагував учений-методист К. П. Ягодовський. Він вважав, що основна мета природничої екскурсії – навчити дітей бачити життя природи, розуміти сутність біологічних процесів, звертати увагу на явища загального характеру, а не лише на окремих організм, його морфологічні й біологічні особливості. На думку вченого екскурсія – це урок, який відбувається не в класі перед таблицею, а в природі – «перед справжньою сосною» [3].

Екскурсія у природу, як одна із активних форм її пізнання сприяє ознайомленню школярів із навколишнім світом; отриманню знань про природні об'єкти; накопиченню матеріалу, що використовується у подальшому на уроках, позаурочних і позакласних заняттях; отриманню навичок збирання колекціонування і гербаризації живих об'єктів; здобуттю знань та навичок в орієнтуванні на місцевості; виявленню взаємозв'язків